

दोहोरी प्रतियोगितामा गाइएका दोहोरी गीतमा रसविधान

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय
अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्ष दसौं पत्र (५४०-६)
को प्रयोजनका लागि प्रस्तुत
अध्ययनपत्र
२०७९

अध्ययनकर्ता
मेघनाथ सुवेदी
दोस्रो वर्षको क्रमाङ्क ९६२००८८ (२०७४)
त्रि.वि.द.नं.९-२-४८-३४७५-२००६
प्राइभेट परीक्षार्थी

निर्देशकको सिफारिस

दोहोरी प्रतियोगितामा गाइएका दोहोरी गीतमा रसविधान शीर्षकको अध्ययनपत्र मेघनाथ सुवेदीले मेरा निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । अत्यन्तै परिश्रमपूर्वक तयार पारिएको उहाँको यस अध्ययन कार्यप्रति म सन्तुष्ट छु र यसको समुचित मूल्याङ्कनका लागि सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्दछु ।

.....
निर्देशक

निर्मल सापकोटा

उप प्राध्यापक

नेपाली विभाग

पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखरा

मिति : २०७९/०५/२१

ई.सं. २०२२/०९/०६

कृतज्ञता ज्ञापन

'दोहोरी प्रतियोगितामा गाइएका दोहोरी गीतमा रसविधान' शीर्षकमा प्रस्तुत अध्ययन कार्य सूचना प्रविधिको विकाससँगै दोहोरी गीतमा देखिएका परिवर्तित सन्दर्भ तथा परिवर्तित विषयवस्तुमा आधारित रही तयार गरिएको छ । यो कार्य प्राज्ञिक व्यक्तित्व आदरणीय गुरु निर्मल सापकोटाको कुशल निर्देशनमा तयार पारिएको हो । कार्य व्यस्तताका बावजूद पनि अमूल्य सहयोग तथा हौसला प्रदान गर्नुहुने आदरणीय गुरु सापकोटाप्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु ।

प्रस्तुत अध्ययनपत्र तयार गर्ने क्रममा पृथ्वीनारायण क्याम्पस नेपाली विभागका विभागीय प्रमुख प्रा.डा. कुसुमाकर न्यौपानेले शीर्षक चयन देखि संकलन, अध्ययन र विश्लेषणका निम्ती दिइएको मेरो जीवनका लागि नै मार्ग निर्देशक बनेको छ त्यसैले उहाँप्रति हृदयदेखि नै आभार व्यक्त गर्दछु ।

यसै क्रममा हरेक काममा दत्तचित्त भएर लाग्नुपर्छ भनि सधैं प्रेरणा प्रदान गर्नुहुने मेरा स्वर्गीय बुवा गुरुप्रसाद उपाध्याय तथा सदा मेरो कामप्रति चिन्तित रहने मेरी आमा खुमाकुमारी उपाध्यायनीप्रति हार्दिक नमन गर्दै मेरा सम्पूर्ण सतकार्यहरूको समर्पण गर्दछु । अध्ययनपत्र तयार पार्ने क्रममा हरतरहबाट सहयोग गर्ने मेरी जीवनसाथी मनिषा पौडेल सुवेदीप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । त्यसैगरी यस अध्ययनपत्रको छापाइ तथा ब्यन्डिङ कार्य गरिदिनुहुने श्रेष्ठ कम्प्युटर सर्भिस नदीपुरलाई हार्दिक धन्यवाद प्रकट गर्दछु ।

अन्त्यमा, त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय, स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्ष दसौं पत्रको प्रयोजनार्थ निर्मित यो अध्ययनपत्र आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि नेपाली विभाग, पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखरासमक्ष रचनात्मक सुझावको अपेक्षासहित प्रस्तुत गर्दछु ।

.....

मेघनाथ सुवेदी
अध्ययन कर्ता

मिति : २०७९/०५/२१

ई.सं. २०२२/०९/०६

विषय सूची

स्वीकृति पत्र	क
निर्देशकको सिफारिस	ख
कृतज्ञता ज्ञापन	ग

अध्याय एक

विषय परिचय

१.१ शीर्षक	१
१.२ प्रयोजन	१
१.३ समस्या कथन	१
१.४ उद्देश्य	२
१.५ पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.६ औचित्य	५
१.७ सीमाङ्कन	६
१.८ अध्ययन विधि	६
१.९ अध्याय विभाजन	७

अध्याय दुई

दोहोरी प्रतियोगिताको परिचय

२.१ कार्यक्रमको परिचय	८
२.२ उद्घोषक	१०
२.३ निर्णायक	११
२.४ बाद्यबादक	१२
२.५ प्रतियोगी कलाकार	१२
२.६ प्रतियोगिताका नियम	१३

अध्याय तीन

प्रतियोगितामा गाइएका दोहोरी गीतहरूको सङ्कलन

३.१ प्रतियोगीले गाएका दोहोरी गीतहरू	१५
३.१.१ दोस्रो भागमा गाइएका दोहोरी गीत	१५
३.१.२ तेस्रो भागमा गाइएको दोहोरी गीत	२०

३.१.३ चौँथो भागमा गाईएको दोहोरी	२४
३.१.४ पाँचौँ भागमा गाईएको दोहोरी	२८
३.१.५ छैठौँ भागमा गाईएको दोहोरी	३२
३.१.६ सातौँ भागमा गाईएको दोहोरी	३६
३.१.७ आठौँ भागमा गाईएको दोहोरी	४१
३.१.८ नवौँ भागमा गाईएको दोहोरी	४५
३.१.९ दसौँ भागमा गाईएको दोहोरी	४९
३.१.१० एघारौँ भागमा गाईएको दोहोरी	५३
३.१.११ सोरोँ भागमा गाईएको दोहोरी	५६
३.१.१२ सत्रौँ भागमा गाईएको दोहोरी	६०
३.१.१३ अठारौँ भागमा गाईएको दोहोरी गीत	६४
३.१.१४ उन्नाइसौँ भागमा गाईएको दोहोरी	६८
३.१.१५ बिसौँ भागमा गाईएको दोहोरी	७१
३.१.१६ एक्काइसौँ भागमा गाईएको दोहोरी	७५
३.१.१७ बाइसौँ भागमा गाईएको दोहोरी	७८
३.१.१८ तेइसौँ भागमा गाईएको दोहोरी	८२
३.१.१९ चौबिसौँ भागमा गाईएको दोहोरी गीत	८६
३.१.२० पच्चिसौँ भागमा गाईएको दोहोरी	९०
३.१.२१ छब्विसौँ भागमा गाईएको दोहोरी	९४
३.१.२२ सत्ताइसौँ भागमा गाईएको दोहोरी	९८
३.१.२३ अठ्ठाइसौँ भागमा गाईएको दोहोरी	१०२
३.१.२४ उन्तिसौँ भागमा गाईएको दोहोरी	१०६
३.१.२५ तिसौँ भागमा गाईएको दोहोरी	११०
३.१.२६ एकतिसौँ भागमा गाईएको दोहोरी	११४
३.१.२७ बत्तिसौँ भागमा गाईएको दोहोरी	११९
३.१.२८ तेत्तिसौँ भागमा गाईएको दोहोरी	१२४
३.२ अतिथिले गाएका दोहोरी	१२८
३.३ दर्शकहरूले गाएका दोहोरी गीत	१४१

अध्याय चार

दोहोरी प्रतियोतितामा गाइएका दोहारी गीतमा रसको अवस्था

४.१ रसको परिचय	१४३
४.२ रसका तत्वहरू	१४४
४.२.१ स्थायीभाव	१४४
४.२.२ विभाव	१४४
४.२.३ अनुभाव	१४५
४.२.४ सञ्चारीभाव वा व्यभिचारीभाव	१४५
४.३ दोहोरी प्रतियोतितामा गाइएका दोहारी गीतमा रसको अवस्था	१४६
४.३.१ शृङ्गार रसको अवस्था	१४६
४.३.२ हास्य रसको अवस्था	१४८
४.३.३ वीर रसको अवस्था	१४९
४.३.४ करुण रसको अवस्था	१५०
४.३.५ रौद्र रसको अवस्था	१५२
४.३.६ भयानक रसको अवस्था	१५२
४.३.७ अद्भुत रसको अवस्था	१५४
४.३.८ वीभत्स रसको अवस्था	१५४
४.३.९ शान्त रसको अवस्था	१५५

अध्याय पाँच

निष्कर्ष

निष्कर्ष	१५६
सन्दर्भ सूची	१५८
परिशिष्ट	१५९